

بررسی تلفیقی اصول سوررئالیسم و رئالیسم جادویی در تذکره الاولیاء عطار

^۱ افشین اصدق (نویسنده مسئول)

^۲ فرهنگ شبلویی

چکیده

سوررئالیسم مکتبی ادبی و هنری است که در اوایل قرن بیستم و بعد از جنگ جهانی اول توسط آندره برتون و یارانش بنیان نهاده شد تا با اصول و شاخص‌های خود از قبیل: نگارش خودکار، تداعی معانی و رؤیا و تکیه بر ضمیر ناخودآگاه، به هدف خود که رسیدن به نقطه علیا و حقیقت برتر است دست یابد و رئالیسم جادویی که از دیدگاه تاریخی متأثر از سوررئالیسم است به عنوان سبکی نوین در داستان نویسی، در نیمه دوم قرن بیستم پدید آمد که تلفیق دو وجه متضاد واقعیت و فراواقعیت از مشخصه‌های اصلی آن است. نگارش به سبک سوررئالیستی و رئالیسم جادویی صرفاً پس از بنیان‌گذاری این مکتبها به وجود نیامده است، بلکه در کهن‌ترین متون دینی و اساطیری نیز سابقه دارد و در ادبیات فارسی نزدیک‌ترین آثار به ژانر سوررئالیسم و رئالیسم جادویی، حکایت‌های شهودی عرفانی است. در متون عرفانی بخصوص تذکره‌های عرفانی که شرح حال عارفان و مشایخ و صوفیان است، این حکایتها قالبی داستانی، تخیلی و ذهنی دارند که رویدادهای شگفت و حیرت‌آور را در بستری واقع گرایانه ارائه می‌دهند. بنابراین می‌توان به نوعی سوررئالیسم و رئالیسم جادویی را دارای زیر ساختی عرفان گرایانه دانست و پژوهش حاضر ابتدا تعاریفی در مورد سوررئالیسم و رئالیسم جادویی را آورده و سپس پیوند و قرابت عرفان با سوررئالیست را بیان کرده و به طور اجمالی با رهیافتی تحلیلی – توصیفی به بررسی کاربرست عناصر و مؤلفه‌های سوررئالیستی و رئالیسم جادویی گوناگون در حکایات تذکره الاولیاء عطار با بیان تفاوتها پرداخته و نقد و تحلیلی مختصر از تفکر فرامادی سوررئال‌ها و تفکر فرانگر در عرفان ایرانی را ارائه داده است.

کلید واژه: سوررئالیسم، رئالیسم جادویی، تذکره الاولیاء، عرفان، حکایات عطار.

^۱ - کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی afshinasdagh68@gmail.com

^۲ - کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی f.shablouei@gmail.com